

Conseqüències i implicacions de la comptabilització de l'efecte impositiu. Un estudi empíric en les empreses cotitzades (1991-1998)

FRANCESC GÓMEZ VALLS
Escola Universitària d'Estudis Empresarials de Sabadell (UAB)

Resum

El conflicte entre les relacions comptabilitat i fiscalitat es va resoldre a Espanya quan es va introduir, a partir de 1990, la independència entre dos àmbits i es va establir el mètode d'efecte impositiu, en el seu enfocament cap al compte de resultats.

L'article introdueix, en primer lloc, les variables i els procediments a seguir en l'aplicació del mètode de l'efecte impositiu segons estableix la normativa espanyola. Seguidament es presenta un estudi de les pràctiques comptables que les empreses cotitzades han emprat en el període 1991-1998. L'estudi es basa en l'anàlisi de les diferències temporals i intenta esbrinar quines similituds i quines diferències han existit en les polítiques comptables aplicades en aquestes diferències entre les 25 empreses més grans en volum d'actius i les empreses més petites.

En particular, s'han analitzat els aspectes següents:

- Evolució i import acumulat de les diferències temporals entre 1991-1998.
- Causes que han donat lloc a l'aparició de diferències temporals.

- Polítiques d'assignació parcial versus polítiques d'assignació total.
- Evolució dels índexs de reversió i creixement de les diferències temporals.

Finalment, l'article analitza, a través de diferents ràtios financeres, l'impacte dels impostos anticipats i dels impostos diferits sobre el balanç de situació i sobre diverses masses patrimonials rellevants.

Els resultats de l'estudi demostren, per una part, l'existència de nivells molt diferenciats en la presència de diferències temporals i, per una altra part, l'ús de diverses polítiques comptables en el tractament de les diferències temporals en funció de la grandària de les empreses. Aquesta manca d'homogeneïtat ha originat diversos impactes sobre el balanç i sobre la composició i valoració de l'estructura econòmica i financera de les empreses.

Paraules clau

Efecte impositiu, ràtios, diferències comptables i fiscals.

1. Introducció

La comptabilitat de l'efecte impositiu i, en conseqüència, de l'impost sobre societats constitueix un dels aspectes de més rellevància plantejat per la regulació comptable.

La complexitat en el registre i valoració de l'impost sobre societats resideix a l'articulació i coordinació de dos regulacions que persegueixen objectius diferents. Per una part, les normes comptables tenen com objecte confeccionar informació per al coneixement passat, present i futur de l'empresa amb la finalitat de facilitar la presa de decisions empresarials i, per l'altra, la regulació fiscal que parteix d'unes premisses diferents, derivades de les necessitats de recaptació i de política econòmica del govern.

Davant d'aquesta divergència d'objectius, la legislació espanyola derivada de la reforma mercantil de 1989 va establir, a priori, la separació entre els àmbits comptable i fiscal i va determinar l'autonomia entre ambdós criteris.

El PGC de 1990 trenca amb el model anterior de comptabilització i

valoració de l'impost sobre societats i l'adapta als criteris de la Quarta Directiva. L'alternativa escollida opta pel mètode de l'efecte impositiu, en la variant del deute enfocat cap al compte de resultats (*Income statement liability method*), per establir el registre i valoració de la despesa per impost i els efectes impositius derivats de les diferències entre els criteris fiscal i comptable. L'impost sobre societats figura com una de les despeses de la unitat econòmica i la quantia a comptabilitzar es calcula en base al principi de la meritació, de manera que l'impost que ha de suportar l'exercici sigui el que correspongui al benefici comptable pròpiament dit, és a dir, el que aparegui de la diferència entre els ingressos i despeses obtinguts en el període.

La quota meritada en concepte d'impost sobre societats es calcula a partir del benefici comptable ajustat per les diferències permanents. A la xifra obtinguda se li aplicarà el tipus impositiu i se li restaran les deduccions i altres incentius fiscals als quals tingui dret l'entitat, i així obtindrem la quota meritada.

Per una altra part, per determinar la quota a pagar a Hisenda Pública es parteix del resultat derivat de les normes comptables que ha de ser objecte d'ajustament per aquells conceptes de despeses i ingressos imputats en l'exercici en els quals la norma fiscal difereixi de la comptable. Un cop aplicats sobre el resultat comptable abans d'impostos (RCAI) els ajustaments permanents i temporals s'obté el resultat fiscal, que en cas de no existir pèrdues compensables, coincideix amb la base imposable. A la base imposable se li aplica el tipus impositiu de l'exercici i s'obté la quota íntegra. A la xifra obtinguda se li resten les deduccions i altres incentius fiscals a què tingui dret l'empresa en aquest exercici, i així trobarem la quota líquida, vegeu figura 1.

Figura 1: Determinació de la quota diferencial

Càlcul despesa per impost	Càlculo liquidació fiscal
<i>Resultat comptable abans impostos (RCAI)</i>	<i>Resultat comptable abans impostos (RCAI)</i>
(+/-) Diferències permanents	(+/-) Diferències permanents
<i>Resultat comptable ajustat</i>	<i>Resultat comptable ajustat</i>
X tipus impositiu	(+/-) Diferències temporals
<i>Impost brut</i>	<i>Resultat fiscal</i>
(-) Deduccions i bonificacions	(-) Bases imposables exercicis anteriors
Impost meritat	<i>Base imposable</i>
	X tipus impositiu
	<i>Quota íntegra</i>
	(-) Deduccions i bonificacions
	<i>Quota líquida</i>
	(-) Retencions i pagaments a compte
	Quota diferencial

En aquest model la diferència entre la quota a pagar (quota líquida) i la quota meritada vindrà motivada per l'efecte de les diferències temporals. Aquestes es defineixen, segons la norma de valoració número 16, com les existents entre la base imposable i el resultat comptable abans d'impostos, l'origen de les quals està en els diferents criteris temporals d'imputació emprats per a determinar ambdues magnituds i que, per tant, reverteixen en períodes subsegüents. Els efectes impositius de

les diferències temporals apareixeran en el balanç de situació en forma d'impostos diferits (passiu exigible) o d'impostos anticipats (actiu realitzable com a detracció d'impostos futurs).

No obstant això, el que s'ha exposat anteriorment, el propi PGC i les Resolucions de l'ICAC de l'abril de 1992 i octubre de 1997 estableixen una sèrie de criteris en aplicació del principi de prudència que advoquen pel còmput parcial de les diferències temporals positives en base als aspectes següents:

- Els efectes impositius derivats de les diferències temporals positives (DT+) només seran objecte de comptabilització en la mesura que tinguin un cert interès amb respecte a la càrrega fiscal futura, tenint en compte que els comptes anuals hauran de mostrar la imatge fidel del patrimoni, de la situació financera i dels resultats de l'empresa.
- Només es comptabilitzaran els efectes impositius de les diferències temporals positives (impostos anticipats i crèdits impositius) quan una estimació raonable de l'evolució futura de l'empresa indiqui que podran ser objecte de recuperació futura.
- Presumirem que la realització futura dels impostos anticipats no està prou assegurada, entre d'altres, en els següents casos:
 - Quan es pugui preveure que la recuperació futura es produirà en un període superior als deu anys des de la data de tancament de l'exercici.
 - Quan es tracti de societats que tenen pèrdues habitualment i, per tant, no es pot preveure la recuperació dels impostos anticipats.

Així mateix, s'estableix una excepció i es permet el registre dels impostos anticipats amb un període de revisió superior als deu anys quan existeixin impostos diferits i es compleixin les circumstàncies següents:

- Que l'import dels impostos diferits sigui igual o superior al dels impostos anticipats.
- Que el termini de reversió dels impostos diferits sigui igual o superior al dels impostos anticipats.

A més, el model de balanç normal del PGC estableix la ubicació següent per als actius i passius fiscals derivats de l'efecte impositiu:

- Els impostos anticipats figuraran en l'actiu circulant a l'epígraf D. III *Deutors*, englobats en l'apartat corresponent a Administracions Públiques quan el seu termini de reversió estigui previst en l'exercici següent i en l'actiu immobilitzat a l'epígraf B. IV *Immobilitzacions Financeres*, partida Administracions Públiques a llarg termini, quan la seva reversió superi l'any.
- Els impostos diferits figuraran amb els deutes a curt termini, a l'epígraf E. V *Altres deutes no comercials*, a l'apartat d'Administracions Públiques quan la seva reversió estigui prevista a l'exercici següent i en el passiu fix, epígraf D. IV *Altres creditors*, partida Administracions Públiques a llarg termini, quan la seva reversió superi l'any.

L'aplicació del mètode de l'efecte impositiu per les empreses espanyoles i les conseqüències sobre els estats financers constitueix un dels aspectes menys investigats de la comptabilitat de les empreses. Aquest treball pretén donar a conèixer la incidència de les diferències temporals en l'aplicació del mètode de l'efecte impositiu i quina repercussió ha tingut en els estats financers de les empreses cotitzades.

2. Objectiu de l'estudi

2.1. Plantejament

El present treball analitza, per al període 1991-1998, l'efecte impositiu sorgit de les diferències entre la quota meritada de l'impost sobre societats (derivat de l'aplicació de les normes comptables) i la quota a pagar del impost citat (derivada de la legislació fiscal).

El treball es centra en l'estudi empíric de les societats espanyoles que en el període 1991-1998, tenien les accions en cotització ininterrompuda en algun o en diversos mercats de valors, sense incloure les entitats que pertanyen als sectors amb regulació específica (entitats financeres, agències de valors i companyies asseguradores).

Per a l'elaboració de l'estudi s'han consultat els comptes anuals individuals, a través de la informació publicada per la Comissió Nacional del mercat de Valors (CNMV), de les empreses cotitzades dels anys 1991 a 1998. El total de societats que compleixen els requisits del paràgraf anterior s'eleva a 167.

2.2. Metodologia

Per a la realització de l'estudi empíric, a més de considerar el conjunt de les 167 entitats, s'han establert dos grups d'empreses en base a la seva grandària.

- Conjunt de 100 empreses més petites, empreses en volum d'actius (import actiu inferior a 20.000 milions de pessetes l'any 1998).
- Conjunt de 25 empreses més grans, empreses en volum d'actius (import actiu superior a 140.000 milions de pessetes l'any 1998).

Aquesta segregació permetrà aproximar-nos millor a la realitat de l'efecte impositiu en les empreses cotitzades i determinar si existeixen diferències entre ambdós grups en la seva aplicació.

La informació obtinguda dels comptes anuals individuals s'ha tractat mitjançant una metodologia dual. Per una part s'han computat i analitzat una sèrie de variables, en import agregat en cada grup d'empreses, amb l'objectiu de conèixer el seu comportament i les diferències i similituds en cada grup i, per l'altra, s'ha realitzat una anàlisi individual mitjançant l'ús de ràtios financeres amb l'objectiu d'esbrinar la incidència dels diversos actius i passius fiscals en els estats financers de les empreses.

2.3. Variables analitzades

2.3.1. VARIABLES DEFINIDES PER AL CÒMPUT AGREGAT

a) Import i evolució en termes agregats de les diferències temporals positives i negatives en el període 1991-1998. L'estudi s'ha centrat en els aspectes següents:

- Origen i reversió de les diferències temporals positives i negatives de manera que permeti conèixer l'evolució dels saldos pendents de reversió de cadascuna d'elles durant el període d'estudi.
- Fenomen de la recurrència: l'estudi pretén analitzar l'evolució de les taxes de generació de noves diferències temporals (tant positives com negatives) i les taxes de reversió d'aquestes dife-

rències, de forma que permeti conèixer el motiu de l'acceleració o desacceleració en el creixement net de les diferències temporals. Per això s'han dissenyat les fórmules següents:

Per a les diferències temporals positives:

$$\% \text{ generació noves DT + exerc. N} = \frac{\text{Import origen noves DT positives exercici N}}{\text{saldo DT positives exercici N - 1}}$$

$$\% \text{ reversió DT + exerc. N} = \frac{\text{Import reversió DT positives exercici N}}{\text{saldo DT positives exercici N - 1}}$$

$$\% \text{ creixement DT + exerc. N} = \frac{\% \text{ generació noves DT posit. ex. N} - \% \text{ reversió}}{\text{DT positives exercici N}}$$

Per a les diferències temporals negatives:

$$\% \text{ generació noves DT - exerc. N} = \frac{\text{Import origen noves DT negatives exercici N}}{\text{saldo DT negatives exercici N - 1}}$$

$$\% \text{ reversió DT - exerc. N} = \frac{\text{Import reversió DT negatives exercici N}}{\text{saldo DT negatives exercici N - 1}}$$

$$\% \text{ creixement DT - exerc. N} = \frac{\% \text{ generació noves DT negat. ex. N} - \% \text{ reversió}}{\text{DT negatives exercici N}}$$

b) Aplicació per una part del còmput parcial (no registre dels efectes impositius) en els diferències temporals i per l'altra, l'aflorament de diferències temporals sense ajustament en la base imposable. En concret s'analitza:

- Grau d'aplicació del còmput parcial en les diferències temporals positives: polítiques emprades en el registre dels actius fiscals (principi de meritació versus principi de prudència).

- Aplicació del còmput parcial en les diferències temporals negatives.
 - Imputació de diferències temporals fora de la base imposable de l'impost sobre societats que dóna lloc al registre o a la cancel·lació d'impostos anticipats i diferits amb moviment de fons propis.
- c) Anàlisi de les principals causes que han originat diferències temporals positives i negatives en el període 1991-1998 i el seu grau de reversió.

2.3.2. RÀTIOS FINANCERES OBJECTE D'ESTUDI A NIVELL INDIVIDUAL

Quant als impostos anticipats i crèdits impositius:

Les ràtios R_1 a R_4 mesuren l'impacte i evolució dels impostos anticipats més els crèdits impositius sobre diverses masses patrimonials del balanç, a nivell individual. Les ràtios R_1 a R_3 es refereixen a la repercussió d'actius fiscals en l'estructura econòmica permanent i distingeixen entre diferents masses patrimonials de l'immobilitzat, en particular sobre la valoració de les inversions financeres permanents (ubicació establerta per el PGC de 1990 per als actius fixos a llarg termini). Per una altra part, la ràtio R_4 mesura l'impacte dels actius fiscals respecte als actius circulants.

$$R_1 = \frac{\text{Impost anticipat llarg termini} + \text{Crèdit llarg termini}}{\text{Inversions financeres brutes}}$$

$$R_2 = \frac{\text{Impost anticipat llarg termini} + \text{Crèdit imp. llarg termini}}{\text{Inversions financeres brutes} - \text{Inversions grup i associats}}$$

$$R_3 = \frac{\text{Impost anticipat llarg termini} + \text{Crèdit imp. llarg termini}}{\text{Immobilitzat net}}$$

$$R_4 = \frac{\text{Impost anticipat curt termini} + \text{Crèdit imp. curt termini}}{\text{Actiu circulant}}$$

Quant als impostos diferits:

Les ràtios S_1 a S_3 mesuren l'impacte i evolució dels impostos diferits sobre diverses masses patrimonials de l'estructura financera, de manera que permeti conèixer el grau d'incidència sobre el finançament aliè. Per una part, la ràtio S_1 posa de manifest la incidència dels passius fiscals a llarg termini respecte al finançament aliè a llarg termini i, per una altra, la ràtio S_2 mesura la repercussió dels passius fiscals a curt termini respecte al finançament aliè a curt termini. Finalment, la ràtio S_3 relaciona la totalitat dels impostos diferits respecte a la xifra de capital social.

$$S_1 = \frac{\text{Impost diferit llarg termini}}{\text{Deutes llarg termini}}$$

$$S_2 = \frac{\text{Impost diferit curt termini}}{\text{Deutes curt termini}}$$

$$S_3 = \frac{\text{Total impost diferit}}{\text{Capital}}$$

3. Descripció dels resultats

3.1. *Quant a les diferències temporals positives*

3.1.1. EVOLUCIÓ DEL VOLUM DE DT+ PENDENTS DE REVERSIÓ RESPECTE A LA XIFRA DE 1991

La Taula 1 (vegeu annex) exposa el creixement de les DT+ entre 1991 i 1998. Els resultats obtinguts revelen un creixement important de les DT+ respecte a la situació existent l'any 1991. Tanmateix, s'han de destacar diferències entre els diferents grups analitzats, tant en les etapes de creixement com en els valors acumulats.

- Grup de 100 empreses més petites: els índexs de creixement entre 1991 i 1998 respecte la xifra acumulada de 1991 són molt superiors als obtinguts en el conjunt d'empreses i en el grup de 25 empreses més grans. Els valors acumulats l'any 1998 multipliquen

per 11,3 la xifra de 1991. Els principals increments s'originen en dues etapes molt diferenciades. Per una part, entre 1991 i 1993 i, per l'altra, entre 1995 i 1997.

- Grup de 25 empreses més grans: presenta increments dels valors acumulats en tots els exercicis del període 1991-1998. L'increment principal no es produeix en els primers anys d'aplicació del mètode de l'efecte impositiu sinó entre 1997 i 1998, on una xifra acumulada que multiplica per 3,37 (1997) els valors de 1991 es passa a una acumulació que multiplica per 6,13 (1998) els valors existents en el tancament de l'exercici 1991.

Aquesta evolució, en especial l'important creixement en els anys 1995 a 1998, posa de manifest que tot i la promulgació de la nova Llei de l'impost sobre societats (Llei 43/95) que a priori reduïa les diferències entre les normes comptables i fiscals, no va frenar el creixement de les DT+ i, en conseqüència, seguien sent necessaris els ajustaments extracomptables positius per conciliar el resultat comptable amb el resultat fiscal.

3.1.2. RESPECTE A LA GENERACIÓ DE NOVES DT+ I AL FENOMEN DE LA RECURRÈNCIA

La Taula 2 (vegeu annex) exposa per una part el percentatge de creixement net de les DT+ i, per l'altra, el descompon en base a la taxa de generació de noves DT+ i a la taxa de reversió o realització d'aquestes DT+, sempre amb referència al saldo pendent de reversió de l'exercici anterior.

Els resultats obtinguts posen de manifest, com a comú denominador, la regeneració o recurrència de les DT+ en el còmput agregat en el conjunt de societats cotitzades. Tanmateix, s'han de destacar diferents nivells de recurrència i les diverses etapes de creixement en cada grup analitzat.

El grup de 100 empreses més petites presenta les següents característiques amb relació a la generació i reversió de les DT+:

- El període 1991-1993 es caracteritza per uns creixements nets molt importants (166% l'any 1993) degut, per una part, a una taxa

elevada de generació de noves DT+ (188% l'any 1993) i, per l'altra, a un nivell baix de reversió d'aquestes DT+ (se situa a l'any 1992 i 1993 en el 9% i 22% respectivament).

- En el període 1995-1997 la taxa de creixement net registra valors positius encara que amb índexs molt inferiors als obtinguts en el període 1991-1993. En aquest sentit cal destacar que la disminució en la taxa de creixement net no es deu a un increment en la taxa de reversió (estancada en el 23%) sinó a una desacceleració en la taxa de generació de noves DT+.
- L'any 1998 culmina la desacceleració de la generació de noves DT+ que, combinat amb una taxa de reversió estancada en el 23%, origina una taxa de creixement negatiu.

El grup de 25 empreses més grans presenta les següents característiques amb relació a la recurrència de les DT+:

- En el període 1991-1993 els percentatges de creixement de les diferències temporals positives són inferiors al grup de 100 empreses més petites (el màxim s'obté l'any 1993 amb un creixement del 53%). Aquest creixement ve motivat, per una part, a una taxa elevada de generació de DT+ (el màxim s'assoleix l'any 1993, amb un 66%) i, per una altra, a un índex baix de reversió que oscil·la entre l'11% i el 14%.
- Període 1994-1996: si bé la taxa de creixement net de les DT+ segueix sent positiva, és molt inferior als índexs obtinguts en el període 1991-1993. En aquesta etapa es produeix un acostament entre la taxa de generació de noves DT+ i la taxa de reversió degut a una desacceleració en els índexs de creixement de la primera i un increment en els índexs de la segona.
- Període 1997-1998: reapareixen creixements nets molt importants (82%). Això es deu, fonamentalment, a l'augment en les taxes de generació de noves DT+ respecte a exercicis anteriors (30% l'any 1996 i 106%, l'any 1998).

3.1.3. CAUSES GENERADORES DE DIFERÈNCIES TEMPORALS POSITIVES

En relació a les causes que han originat l'aparició de DT+ (Taula 3, veure annex) poden destacar-se dos aspectes bàsics:

- Manca d'informació en la memòria sobre l'origen d'una part important de les DT+ (27% grup 100 més petites i 21% grup més grans). Aquesta dada suposa un biaix en la informació sobre la situació fiscal de les empreses ja que no permet conèixer el motiu pel qual s'incrementa la base imposable de l'impost amb referència a la meritació del mateix.
- Un cop detectades les DT+ de les quals sí s'ofereix informació sobre l'origen, s'evidencien (vegeu Taula 3, annex) diferències molt importants entre els diferents grups. Mentre que en el grup de 25 empreses més grans les DT+ tenen les causes centrades bàsicament en dos aspectes (dotacions a fons de pensions i dotacions per a la cobertura de jubilacions o expedients de regulació del treball), el grup de 100 empreses més petites presenta una distribució en l'origen de les DT+ basada en una diversitat més gran de causes generadores de l'increment de la base imposable (dotacions per a la cobertura de depreciacions, inversions financeres, dotacions de fons de pensions, dotacions cobertura d'insolvències, dotacions cobertura jubilacions, etc.).

3.1.4. TRACTAMENT DE LES DIFERÈNCIES TEMPORALS POSITIVES

Els resultats de la Taula 4 (vegeu annex) demostren que les DT+ s'han tractat majoritàriament, segons el còmput agregat de les empreses analitzades, mitjançant la política de còmput integral. No obstant això, aquesta política no segueix comportaments homogenis en els diferents grups analitzats.

- En les empreses de grandària més petita predomina l'aplicació del còmput parcial (70,5% de les DT+ generades entre 1991 i 1998), que suposa una àmplia aplicació del principi de prudència davant de la meritació. Aquesta política suposa el tractament de les DT+ com ajustaments permanents positius, origina els següents efectes en els estats financers:
 - No apareix en l'actiu del balanç de situació l'impost deduïble a què dona dret la DT+.
 - Augmenta la quota meritada de l'impost sobre societats en l'exercici d'origen i, en conseqüència, disminueix el resultat net de l'exercici. En exercicis posteriors, quan es produeix la re-

versió de la DT+, s'origina l'efecte contrari (menor impost meritat i un resultat net més gran).

Tot i això, cal destacar que, en el grup d'empreses de grandària més petita, l'aparició d'impostos anticipats fora de la base imposable, és a dir, per operacions amb ajustament directe dels fons propis és minoritària (8%) respecte al conjunt d'ajustaments temporals positius.

- El grup de 25 empreses més grans fa servir de forma habitual la política de còmput integral, i situa el còmput parcial en el 3,4% del total DT+ generades entre 1991 i 1998.

A més, s'ha d'assenyalar la repercussió important dels impostos anticipats sorgits fora de la base imposable (17,7% del total DT+ originades entre 1991 i 1998). Aquest tractament (comporta l'activació d'impostos anticipats mitjançant un augment directe de les reserves) va ser autoritzat de forma generalitzada per adaptar-se al PGC de 1990 i, en disposicions específiques per a l'actualització de fons de pensions posteriors (Ordre de 1/7/91, BOICAC número 6) i en regularitzacions específiques del sector elèctric per a la cobertura de prejubilacions i altres regularitzacions (R. D. 437/98, de 20/3/98, pel qual s'aproven les normes d'adaptació del PGC al sector elèctric).

3.1.5. PERCENTATGE D'EMPRESSES AMB IMPOSTOS ANTICIPATS I INCIDÈNCIA EN EL BALANÇ

3.1.5.1. Empreses amb actius fiscals en l'estructura econòmica

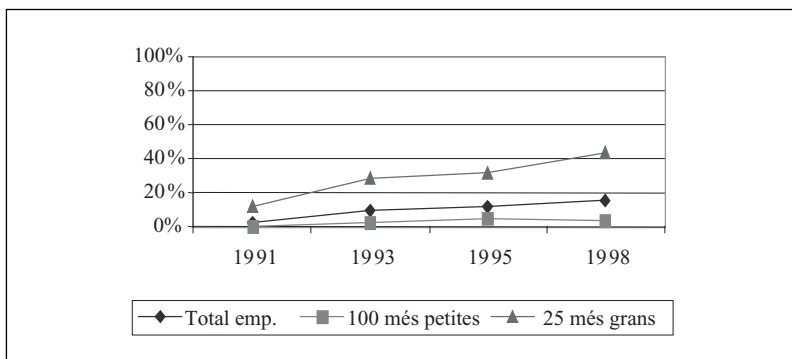
La Taula 5 (vegeu annex) mostra el percentatge i evolució de les empreses que presenten actius fiscals en el balanç. Els resultats obtinguts revelen diferències molts importants respecte a la presència d'actius fiscals en l'estructura econòmica en funció de la grandària de les empreses:

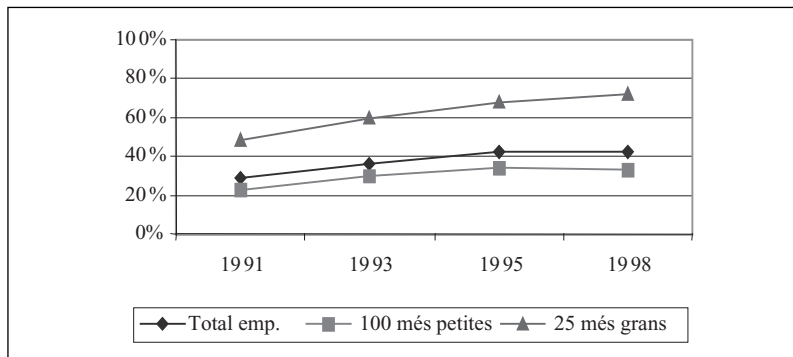
- Presència en l'estructura fixa o immobilitzat (ràtio R3): si bé en el conjunt d'empreses s'origina un increment, entre 1991 i 1998 en el percentatge de societats amb actius fiscals en l'immobilitzat (del 2% l'any 1991 al 15% l'any 1998), aquesta situació no es pot extrapolar als diferents grups analitzats. Mentre que el

grup de 100 empreses més petites el percentatge de societats amb actius fiscals en l'estructura fixa o permanent es manté en uns nivells molt reduïts en tot el període d'anàlisi (del 0% l'any 1991 al 13%, el 1998), en el grup de 25 empreses més grans el percentatge d'empreses amb actius fiscals presenta increments en tot el període i arriba a un 44% a l'exercici de 1998.

- Presència en l'estructura circulat (ràtio R4): si bé en el conjunt d'empreses s'origina un increment important en el percentatge de societats amb actius fiscals, l'estructura circulat (del 23% l'any 1991 al 42%, el 1998), aquest increment no es produeix en els mateixos nivells en ambdós grups:
 - El grup de 100 empreses més petites presenta un increment del percentatge d'empreses amb actius fiscals en l'estructura circulat notablement inferior al de les societats de dimensions més grans. Així mateix, és en l'etapa 1991-1993 on es presenta el principal increment en el percentatge d'empreses afectades (del 23% l'any 1991 al 30%, el 1993). A partir de l'exercici 1995 l'índex d'afectació s'estabilitza al voltant del 34% i 33% de les empreses.
 - El grup de 25 empreses més grans presenta entre 1991 i 1998 un creixement molt important en el percentatge d'empreses afectades per actius fiscals en l'estructura circulat (del 48% l'any 1991 al 72% l'any 1998). És també entre 1991-1993 on es produeix el principal increment (del 48% al 60%). A partir de 1993 es manté una taxa de creixement positiva en el percentatge d'empreses afectades, encara que a uns nivells inferiors als primers anys d'implantació del PGC.

Gràfica 1: Percentatge d'empreses amb actius fiscals en l'immobilitzat (1991-1998)

Gràfica 2: Percentatge d'empreses amb actius fiscals en l'estructura circulant (1991-1998)

3.1.5.2. Incidència dels actius fiscals en l'estructura econòmica

La Taula 6 (vegeu annex) mesura el percentatge d'empreses que superen uns nivells determinats per a cadascuna de les ràtios definides en la metodologia. Els resultats obtinguts revelen diversos impactes dels actius fiscals en l'estructura econòmica en funció de la grandària de les entitats. En aquest sentit:

La ràtio R1 es refereix a aquelles societats en què els actius fiscals a llarg termini suposen més del 10% de les inversions financeres permanents.

La ràtio R2 considera aquelles societats en què els actius fiscals a llarg termini suposen més del 25% de les inversions financeres permanents, la cartera de control exclosa.

La ràtio R3 es refereix a aquelles societats en què els actius fiscals a llarg termini suposen més del 2% del conjunt de l'immobilitzat.

La ràtio R4 considera aquelles societats en què els actius fiscals suposen més del 2% de l'actiu circulant.

Les diferències més destacables són:

➤ **Impacte respecte a l'immobilitzat:**

- En el grup de 100 empreses més petites la incidència dels actius fiscals respecte a els valors mínims definits en les ràtios R1, R2 i R3 relatives a masses patrimonials de l'immobilitzat diferents, és pràcticament nul·la.

- En un altre sentit, el grup de 25 empreses més grans, els impostos anticipats incideixen notablement en la valoració de l'immobilitzat i passa a ser un element molt destacable i estable de la seva estructura. La important repercussió dels actius fiscals dóna lloc a les connotacions següents:
 - A partir de l'exercici de 1993 els actius fiscals es converteixen, per aquelles empreses que disposen d'aquests actius, en un element estable de l'estructura permanent que s'ubica a la partida referida a inversions financeres permanents.
 - La tabulació establerta a la Taula 6 (vegeu annex) per a la ràtio 6 posa de manifest que les empreses amb actius fiscals, aquests actius es converteixen en un dels components principals de les inversions financeres permanents, si exclouem les participacions en empreses del grup i associades.
- **Impacte respecte a l'estructura circulant:**
- L'impacte dels actius fiscals en l'estructura circulant, segons la tabulació de la ràtio R4, sobre el grup de les 100 empreses més petites, és nul·la o escassa en tot el període d'anàlisi. (D'un percentatge del 4% d'empreses l'any 1991 amb un impacte dels actius esmentats superior a un 2% de la xifra d'actius circulants, es passa a un percentatge del 10% l'any 1998).
 - La repercussió en el grup de 25 empreses més grans dels actius fiscals en l'estructura circulant presenta un increment moderat entre 1991 i 1998 (d'un percentatge del 24% d'empreses l'any 1991 amb un impacte d'aquests actius superior a un 2% de la xifra d'actius circulants es passa a un percentatge del 36% l'any 1998). Aquesta situació demostra, d'acord també amb els resultats de la Taula 5, que els actius fiscals tenen una presència més gran en el conjunt de les 25 empreses més grans i que l'impacte d'aquests actius (Taula 6, vegeu annex) és cada cop més rellevant en l'àmbit dels actius circulants.

Aquesta situació evidencia la dualitat existent en l'impacte dels actius fiscals:

- Una minoria de les empreses de grandària més petita presenta actius fiscals en l'estructura circulant (33% l'any 1988; Taula 5, vegeu annex) i només un 10% de les empreses d'aquest grup tenen

una incidència en els actius abans esmentats, l'any 1998, superior al 2% del conjunt del circulant.

- Una majoria de les empreses del conjunt de les 25 empreses més grans presenta actius fiscals en l'estructura econòmica circulant (72% l'any 1998; Taula 5, vegeu annex) encara que només en un 36% (1998) de les empreses d'aquest grup els actius fiscals tenen una incidència superior al 2% en l'actiu circulant.

3.2. Quant a les diferències fiscals negatives

3.2.1. EVOLUCIÓ DEL VOLUM DE DT- PENDENTS DE REVERSIÓ RESPECTE A LA XIFRA DE 1991

La Taula 7 (vegeu annex) mostra l'evolució de les DT- pendents de reversió entre 1991 i 1998. els resultats obtinguts revelen que l'evolució de les DT- pendents de reversió, en termes agregats, experimenta un creixement important entre 1991 i 1998, encara que amb diferències marcades entre el grup de 100 empreses més petites i el grup d'entitats més grans.

- Grup de 100 empreses més petites: el principal creixement es presenta entre 1992 i 1993, on es dupliquen els valors acumulats en concepte de DT- pendents de reversió. A partir de 1994 i fins al final del període d'anàlisi es produeixen lleugeres oscil·lacions en el còmput agregat.
- Grup de 25 empreses més grans: presenta un creixement espectacular en els exercicis 1992 i 1993, en aquest últim any els valors acumulats multipliquen per 9,3 els saldos existents l'any 1991, a partir de 1994 i fins al final del període d'anàlisi es produeix un estancament en el saldo agregat de les DT- pendents de reversió.

3.2.2. RESPECTE A LA GENERACIÓ DE NOVES DT- I AL FENOMEN DE LA RECURRÈNCIA

La Taula 8 (vegeu annex) exposa per una par el percentatge de creixement net de les DT- i, per l'altra, descompon l'abans citat percentatge en base a la taxa de generació de noves DT- i a la taxa de reversió o

realització d'aquestes DT-, sempre amb referència al saldo pendent de reversió de l'exercici anterior.

Els resultats obtinguts posen de manifest unes característiques comuns en els grups analitzats.

- Taxes elevades de creixement net entre 1991 i 1993.
- Taxa de reversió que tendeix a convergir el 1998 entre el 10% i l'11%. Això converteix els impostos diferits en un passiu permanent.

Tot i les similituds que acabem de veure, s'aprecien diferències destacables en els grups respecte a les taxes de creixement net DT-, taxes de generació de noves DT- i taxes de reversió de DT-.

El grup de 100 empreses més petites presenta les següents particularitats en relació a la generació i reversió de DT-:

- Període 1991-1992: es caracteritza per una aproximació entre les taxes de generació de noves DT- i les seves taxes de cancel·lació que provoquen petites oscil·lacions en el creixement net de les DT-.
- Exercici 1993: sobresurt per un augment important de la taxa de creixement net que se situa en el 122%. Això està motivat per un estancament a la taxa de reversió i un creixement important a la taxa de generació de noves DT- (passa del 35% l'any 1992 al 153% el 1993).
- En el període 1994-1996 els índexs de creixement net arriben a obtenir valors negatius (-7 l'any 1995 i 1996), que comporta una reducció de les DT- acumulades. En aquest sentit, s'ha de destacar que la reducció neta no es produeix per un increment en la taxa de reversió (estancada al voltant del 26%) sinó per una clara disminució en els índexs de generació de noves DT- que se situa en el 19% anual.
- Període 1997-1998: entrem en una nova etapa de creixements nets positius (15% l'any 1997 i 1998). Això es deu, per una banda, a un lleuger increment en les taxes de generació de noves DT- (se situa en un 29% el 1997 i un 25% l'any 1998) i, per una altra, a una desacceleració en la taxa de reversió de les DT- que se situa l'any 1998 en un 10%.

El grup de 25 empreses més grans presenta les següents particularitats en relació a la generació i reversió de DT-:

- El període 1991-1993 es caracteritza per un increment espectacular de les taxes de creixement net, especialment en l'exercici 1992. Per una part s'obtenen unes taxes elevades de creixement en la generació de noves DT- (656% l'any 1992) i, per l'altra, un estancament en les taxes de reversió prop del 10%.
- Període 1994-1997: en aquesta etapa els índexs de creixement net arriben a presentar valors negatius en alguns exercicis. Igual que ha succeït amb el grup de 100 empreses més petites entre 1994 i 1996, els índexs de creixement net negatiu no són originats per un augment de la taxa de reversió de les DT- (es manté entre el 8% i el 10%) sinó per una caiguda de la taxa de generació de noves DT-.
- Exercici 1998: es recuperen les taxes de creixement net positiu degut a un increment en les taxes de generació de noves DT- (16%). De la mateixa manera, es manté la rigidesa en els índexs de reversió des del període 1993, fet que comporta un estancament en els terminis de reversió de les DT-.

3.2.3. CAUSES GENERADORES DE DIFERÈNCIES TEMPORALS NEGATIVES

Amb relació a les causes que han originat l'aparició de diferències temporals negatives sobresurten dos aspectes bàsics.

- Manca d'informació en la memòria sobre l'origen d'una part important de les diferències temporals negatives. Aquesta situació suposa un biaix en la situació fiscal de l'entitat ja que no permet conèixer el motiu pel qual s'ha originat una disminució de la base imposable així com el seu període de reversió.
- Un cop detectades les diferències temporals negatives de les quals sí s'ofereix informació sobre l'origen, s'evidencien (Taula 9, vegeu annex) diferències molt importants entre els diferents grups. Mentre que en el grup de 25 empreses més grans les diferències temporals negatives tenen l'origen majoritàriament en les polítiques d'amortització accelerada i llibertat d'anmortització¹ (71,5%) i en les eliminacions del grup fiscal (11,2%), el grup de

100 empreses més petites presenta una distribució en l'origen de les diferències temporals negatives basada en una diversitat més gran de causes. Destaquen en aquest grup d'empreses les polítiques d'amortització accelerada i llibertat d'amortització, els increments de valor per processos de fusió, les operacions d'arrendament financer, les vendes a terminis i les operacions de reinversió de beneficis extraordinaris procedents de la venda de béns de l'immobilitzat².

3.2.4. TRACTAMENT DE LES DIFERÈNCIES TEMPORALS NEGATIVES

D'acord amb la normativa establerta en el PGC i en les Resolucions del ICAC, els impostos diferits han de ser sempre objecte de registre comptable. Això suposa que a les diferències temporals negatives no se'ls pot aplicar el mètode d'assignació parcial.

Tanmateix, els resultats obtinguts a la Taula 10 (vegeu annex) demostren que, tot i que de forma molt minoritària (entre el 0,1% i l'1,3% sobre el total DT-), la política d'assignació parcial sobre els efectes fiscals derivats dels ajustaments temporals negatius ha estat aplicada en les empreses espanyoles amb cotització a borsa.

Per una altra part, la Taula 10 (vegeu annex) demostra que una part destacable de les diferències temporals negatives s'han originat sense ocasionar un ajustament a la base imposable, és a dir, mitjançant un ajustament directe sobre els fons propis. L'aparició d'impostos diferits fora de la base imposable va lligada normalment a operacions vinculades a fusions i revaloritzacions d'actius (operacions que no tenen regulació comptable concreta a Espanya). Aquesta situació apareix de manera desigual en els diferents grups analitzats. Mentre que en el grup de les 25 empreses més grans suposen el 8,8% sobre el total DT-, en el grup de 100 empreses més petites l'origen de DT- mitjançant aquesta modalitat assoleix un 35% sobre el total generat entre 1991 i 1998.

3.2.5. PERCENTATGE D'EMPRESSES AMB IMPOSTOS DIFERITS I INCIDÈNCIA EN EL BALANÇ

3.2.5.1. Empreses amb passius fiscals en l'estructura econòmica

La Taula 11 (vegeu annex) exposa l'evolució del percentatge d'empreses amb impostos diferits en el passiu del balanç. Els resultats obtinguts posen de manifest una manca d'homogeneïtat en la presència de passius fiscals en l'estructura financera de les empreses, que afecta de manera desigual en funció de la grandària. En aquest sentit pot diferenciar-se la repercussió sobre l'endeutament a llarg termini de l'endeutament a curt termini.

- Presència en l'estructura financera a llarg termini (percentatge societats amb ràtio $S1 > 0$):

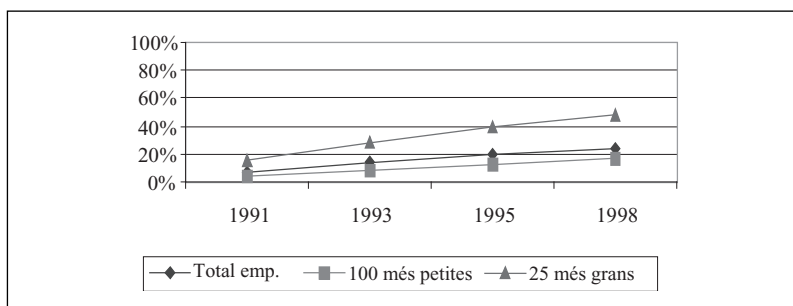
El percentatge de societats afectades, en còmput global, parteix de nivells molt reduïts a principis del període d'estudi (7% l'any 1991) i va experimentar un creixement moderat fins el final del període analitzat (24% l'any 1998). No obstant això, aquesta situació presenta diferències importants en funció dels grups analitzats, que evidencia la diversa capacitat d'acollir-se als beneficis fiscals en funció de la grandària de les societats. Mentre que en el grup de 100 empreses més petites el percentatge de societats amb finançament mitjançant impostos diferits a llarg termini se situa a nivells molt reduïts, s'arriba a una presència màxima al final del període d'estudi (del 4% de 1991 evoluciona fins un 17% l'any 1998), en el grup de les 25 empreses més grans el volum de societats amb impostos diferits a llarg termini experimenta un creixement important entre 1991 i 1998, que a l'últim exercici d'estudi va arribar pràcticament a la meitat de les empreses.

- Presència en l'estructura financera circulant (percentatge societats amb ràtio $S2 > 0$):

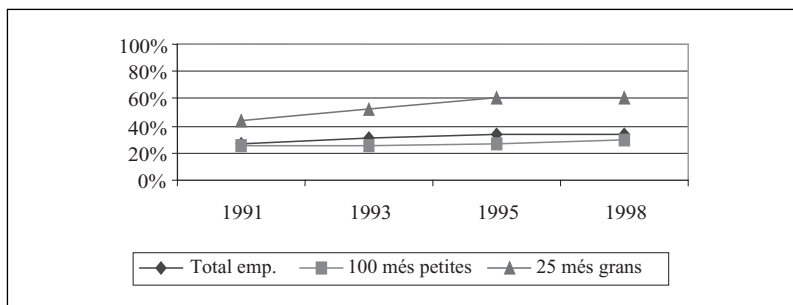
En el conjunt d'empreses cotitzades el volum de societats amb impostos diferits en l'estructura financera circulant presenta un lleuger increment entre 1991 i 1995 (del 26% al 34%). A partir de 1995 es produeix un estancament en el percentatge d'empreses afectades per passius fiscals a curt termini. Tanmateix, hi ha diferències molt destacables en funció dels grups analitzats segons la grandària i el sector al qual pertanyen.

- En el grup de 100 empreses més petites el volum de societats afectades es manté estable entre el 26% i el 30%.
- El grup de 25 empreses més grans presenta entre 1991 i 1995 un creixement destacable en el volum de societats afectades per passius fiscals en l'estructura circulant que, a partir de 1995, afecta a una majoria de societats (del 40% de 1991 al 60% l'any 1995).

Gràfica 3: Percentatge d'empreses amb passius fiscals en el finançament a llarg termini (1991-1998)

Gràfica 4: Percentatge d'empreses amb passius fiscals en el finançament a curt termini (1991-1998)

3.2.5.2. Incidència dels passius fiscals en l'estructura econòmica

La Taula 12 (vegeu annex) presenta el percentatge de societats afectades pels passius fiscals a partir d'uns nivells determinats per a ca-

dascuna de les ràtios definides en la metodologia. En aquest sentit, s'ha realitzat la tabulació en les ràtios següent:

- La ràtio S1 es refereix a aquelles societats en les quals els passius fiscals a llarg termini suposen més del 10% del finançament aliè permanent.
- La ràtio S2 es refereix a aquelles societats en les quals els passius fiscals a curt termini suposen una xifra superior al 2% del passiu circulant.
- La ràtio S3 considera aquelles societats en les quals el còmput d'impostos diferits suposen una xifra superior al 15% de la variable establerta.

Els resultats posen de manifest els aspectes següents:

- Empreses de dimensions reduïdes: en cada exercici es produeix un increment del nombre de societats amb una repercussió més gran en els impostos diferits en l'estructura financera a llarg termini. Tot i així, els valors es mantenen en percentatges reduïts.
- Empreses de dimensions més grans: els passius fiscals tenen una repercussió més gran que en el conjunt d'empreses, especialment a partir de 1995. No obstant això, les dades obtingudes, d'acord amb els límits establerts per les ràtios S1 i S2 demostren que l'ús de passius fiscals com a font de finançament destacable és només un privilegi d'una minoria d'empreses.
- Passius fiscals versus xifra de capital social ($S3 > 15\%$): els resultats de la Taula número 12 (vegeu annex), amb referència als límits definits per a la ràtio S3, evidencien un altre cop una clara dualitat en l'evolució, ús i impacte dels passius fiscals com a font de finançament empresarial. En aquest sentit, cal destacar que mentre que en el grup de 100 empreses més petites el percentatge de societats amb impostos diferits superior al 15% del capital social arriba a un màxim del 13% en l'exercici 1998 (2% l'any 1991), en el grup d'empreses més grans aquest percentatge se situa en el 40% de les societats l'any 1998 (4% l'any 1991).

4. Conclusions

L'aplicació del mètode de l'efecte impositiu a Espanya des de 1991 ha comportat, en rel a la situació que existia l'any 1991, un increment considerable en el registre de diferències temporals en el còmput global de les empreses cotitzades entre 1991 i 1998.

El tractament que s'ha donat a les diferències temporals positives i negatives ha donat lloc a l'ús de diferents polítiques comptables i a efectes diferenciats en els estats financers. Aquestes diferències es manifesten en funció de la grandària de les empreses així com en la pertinença a alguns sectors econòmics.

Les diferències temporals positives presenten, en còmput agregat, uns increments molt importants en el període 1991-1998. Els valors acumulats, pendents de reversió l'any 1998, se situen en el grup de 100 empreses més petites en el 1.133% respecte a la xifra resultant l'any 1991 i en el 613% en el còmput agregat de les 25 entitats cotitzades més grans.

L'origen i tractament donat a les diferències temporals positives presenten diferències molt destacables en funció dels grups definits segons la grandària de les empreses. Mentre que en el conjunt de 100 entitats més petites s'ha aplicat de forma generalitzada el principi de prudència, no s'han registrat els efectes impositius derivats de la major part de les diferències temporals positives, en el grup de 25 empreses més grans s'ha aplicat de manera majoritària el principi de meritació, que ha comportat l'aparició d'impostos anticipats en el balanç.

Així mateix, el tractament variat que s'ha efectuat té conseqüències diferents en els estats financers. Mentre que en el grup 100 empreses més petites la presència d'actius fiscals en l'immobilitzat només afecta al 3% de les societats, en el grup de 25 empreses més grans aquests actius són presents en el 44% de les societats. En aquestes empreses els actius fiscals passen a ser, a partir de 1993, un element molt destacable i estable de l'immobilitzat i es converteixen en un dels components principals de les inversions financeres permanents.

Les diferències temporals negatives i els seus efectes impositius es presenten en un percentatge molt reduït de les entitats de menor grandària. Els valors acumulats l'any 1998 suposen un 288% dels existents el 1991 pendents de reversió. En canvi, l'evolució i efecte de les diferències temporals negatives en el grup de 25 empreses cotitzades més grans presenten incidències molt rellevants. Els valors acumulats el 1998,

pendents de reversió, se situen en el 933% de xifra de l'any 1991. El seu origen es deu bàsicament a les polítiques d'amortitzacions accelerades i llibertat d'amortització aparegudes entre 1992 i 1993. Així mateix, les diferències temporals negatives es caracteritzen pel fenomen de la recurrència. Aquest fenomen ve originat per l'existència d'unes taxes de reversió estancades a partir de 1993 en torn al 10% que, combinades amb unes taxes de generació de noves diferències temporals negatives entre el 5% i el 16%, provoquen l'efecte substitució dels efectes impositius i, per tant, la presència permanent dels impostos diferits en el balanç.

L'increment dels impostos diferits entre 1992 i 1993 en el grup de 25 empreses més grans provoca que aquests impostos estiguin presents en l'estructura financera circulant en un percentatge d'empreses que assoleixen el 60% l'any 1995 (a partir d'aquest exercici el percentatge d'empreses afectades es manté estable) i en l'estructura financera fixa en un 48% de les societats (1998).

Finalment, els resultats obtinguts demostren que en el grup d'empreses de més grandària els passius fiscals són un element molt destacable del seu finançament. En un 40% de les esmentades entitats, el finançament mitjançant impostos diferits té un impacte rellevant en la seva estructura financera que superen nivells del 15% del capital social (1988).

Annex

Taules relatives a les diferències temporals positives

Taula 1: Valors acumulats pendents de reversió relatius a DT+ (1991 en base 100)

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
DT POSITIVES ACUMULADES RESPECTE A TOTAL EMPRESES	100	135	208	245	276	308	360	616
DT POSITIVES ACUMULADES RESPECTE GRUP 100 EMPRESES MÉS PETITES	100	217	578	427	628	885	1189	1133
DT POSITIVES ACUMULADES RESPECTE GRUP 25 EMPRESES MÉS GRANS	100	128	196	230	253	283	337	613

Taula 2: Recurrència de les DT positives (% generació de noves DT+, % reversió DT+ i diferencial de creixement) –amb referència al valor acumulat pendent de reversió a l'exercici anterior)

DIFERENCIAL DE CREIXEMENT	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
% generació noves DT+	64%	48%	67%	36%	37%	30%	45%	93%
% reversió DT+	15%	13%	14%	18%	24%	19%	28%	22%
% creixement DT+	49%	35%	54%	18%	13%	12%	17%	71%
% generació noves DT+	171%	126%	188%	24%	70%	64%	45%	18%
% reversió DT+	59%	9%	22%	50%	23%	23%	11%	23%
% creixement DT+	112%	117%	166%	-26%	47%	41%	34%	-5%
% generació noves DT+	55%	40%	66%	36%	36%	30%	51%	106%
% reversió DT+	14%	12%	13%	19%	26%	18%	32%	24%
% creixement DT+	41%	28%	53%	17%	10%	12%	19%	82%

Taula 3: Origen o causes de les diferències temporals positives

	DT + SENSE ESPECIFICAR	DOTACIONS AMORTITZACIONS SUPERIORES FISCALS	DOTACIONS COBERTURA DEPRECIACIÓ INV. FINANCERES	DOTACIONS COBERTURA FONS DE PENSIONS	ALTRES DOTACIONS PER A COBERTURA DE RISCOS SENSE ESPECIFICAR	DIFERÈNCIES NEGATIVES DE CANVI	DOTACIONS COBERTURA INSOLVÈNCIES DE CLIENTS	RESULTATS AMB ACCIONS PRÒPIES	DOTACIONS PER A COBERTURA PREJ. I EXP. REGULACIÓ TREBALL	ALTRES CAUSES GENERADORES DE DT +
TOTAL EMPRESES	21%	2%	2%	28%	1%	4%	2%	0%	34%	6%
100 EMPRESES MÉS PETITES	27%	0%	19%	12%	8%	0%	14%	2%	9%	9%
25 EMPRESAS MÉS GRANS	21%	2%	0%	27%	0%	5%	1%	0%	39%	4%

Taula 4: Tractament de les diferències temporals positives

	DT+ EN ORIGEN TRACTADES RÈGIM CÒMPUT INTEGRAL (Via base imposable) S/ TOTAL DT+ 91-98	DT+ EN ORIGEN TRACTADES VIA CÒMPUT PARCIAL (Via base imposable) S/ TOTAL DT+ 91-98	DT+ EN ORIGEN TRACTADES FORA BASE IMPOSABLE S/ TOTAL DT+ 91-98
TOTAL EMPRESSES	72,4%	10%	17,6%
100 EMPRE- SES MÉS PETITES	22,1%	70,5%	8%
25 EMPRESSES MÉS GRANS	78,9%	3,4%	17,7%

Taula 5: Percentatge d'empreses amb impostos anticipats en l'estructura econòmica. (R3 respecte a l'immobilitzat, R4 respecte al circulant)

	% societats R3 > 0				% societats R4 > 0			
	1991	1993	1995	1998	1991	1993	1995	1998
Total empreses	2%	9%	11%	15%	29%	37%	42%	42%
100 empreses més petites	0%	2%	5%	3%	23%	30%	34%	33%
25 empreses més grans	12%	28%	32%	44%	48%	60%	68%	72%

Taula 6: Impacte dels impostos anticipats en l'estructura econòmica (respecte diverses partides de l'actiu). (R1 respecte les inversions financeres brutes, R2 respecte les inversions financeres, la cartera de control exclosa, R3 respecte l'immobilitzat i R4 respecte el circulant)

	% societats R1 > 10 %				% societats R2 > 25 %				% societats R3 > 2 %				% societats R4 > 2 %			
	1991	1993	1995	1998	1991	1993	1995	1998	1991	1993	1995	1998	1991	1993	1995	1998
Total empreses	2%	7%	8%	11%	2%	6%	9%	14%	2%	6%	8%	10%	11%	13%	22%	16%
100 empreses més petites	0%	2%	4%	2%	0%	2%	4%	3%	0%	2%	4%	2%	4%	9%	12%	10%
25 empreses més grans	8%	20%	28%	36%	8%	24%	28%	36%	8%	24%	20%	24%	24%	24%	36%	36%

Taules relatives a les diferències temporals negatives

Taula 7: Valors acumulats pendents de reversió (1991 en base 100)

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
DT NEGATIVES ACUMULADES RESPECTE A TOTAL EMPRESES	100	632	777	745	738	770	734	783
DT NEGATIVES ACUMULADES RESPECTE A GRUP 100 EMPRESES MÉS PETITES	100	106	236	252	235	218	250	288
DT NEGATIVES ACUMULADES RESPECTE A GRUP 25 EMPRESES MÉS GRANS	100	740	933	885	881	906	860	904

Taula 8: Recurrència de les DT negatives (% generació de noves DT-, % reversió DT- i diferencial de creixement) -amb referència al valor acumulat pendent de reversió en l'exercici anterior)

DIFERENCIAL DE CREIXEMENT	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
% generació noves DT-	128%	552%	36%	6%	7%	14%	5%	17%
% reversió DT-	18%	20%	13%	10%	8%	10%	10%	10%
% creixement DT-	110%	532%	23%	-4%	-1%	4%	-5%	7%
% generació noves DT-	29%	35%	153%	13%	19%	19%	29%	25%
% reversió DT-	37%	29%	31%	6%	26%	26%	15%	20%
% creixement DT-	-8%	6%	122%	7%	-7%	-7%	15%	15%
% generació noves DT-	184%	656	36%	5%	7%	12%	5%	16%
% reversió DT-	17%	16%	10%	10%	8%	8%	10%	11%
% creixement DT-	167%	640%	26%	-5%	0%	0%	-5%	5%

Taula 9: Origen o causes de les diferències temporals negatives

	DT - SENSE ESPECIFICAR	LEASING	AMORTITZACIÓ ACCELERADA I LLIBERTAT D'AMORTITZACIÓ	RESULTATS INVERSIONS FINANCERES	REINVERSIÓ PLUSVALIES	VENDES A TERMINIS	ELIMINACIONS GRUP FISCAL	EFFECTE PER INCREMENT VALOR ACTIUS EN FUSIÓ	ALTRES CAUSES GENERADORES DE DT -
TOTAL EMPRESSES	9,8%	1,6%	67,3%	0,8%	4,9%	0,3%	10,5%	2,3%	2,5%
100 EMPRESSES MÉS PETITES	18,4%	12,1%	17,1%	0,0%	11,7%	11,7%	0,0%	25,1%	0,8%
25 EMPRESSES MÉS GRANS	9,1%	1,2%	71,5%	0,9%	3,3%	0,0%	11,2%	0,1%	2,6%

Taula 10: Tractament de les diferències temporals negatives

	DT- EN ORIGEN TRACTADES RÈGIM CÒMPUT INTEGRAL (Via base imposable) S/ TOTAL DT- 91-98	DT- EN ORIGEN TRACTADES VIA CÒMPUT PARCIAL (Via base imposable) S/ TOTAL DT- 91-98	DT- EN ORIGEN TRACTADES FORA BASE IMPOSABLE S/ TOTAL DT- 91-98
TOTAL EMPRESSES	87,7%	1,3%	11,0%
100 EMPRE- SES MÉS PETITES	63,3%	0,9%	35,8%
25 EMPRESSES MÉS GRANS	91,1%	0,1%	8,8%

Taula 11: Percentatge d'empreses amb impostos diferits en l'estructura financera. (S1 respecte al finançament aliè a llarg termini, S2 respecte al finançament aliè a curt termini)

	% societats S1 > 0				% societats S2 > 0			
	1991	1993	1995	1998	1991	1993	1995	1998
Total empreses	7%	14%	20%	24%	26%	31%	34%	34%
Grup 100 empreses més petites	4%	9%	13%	17%	26%	26%	27%	30%
Grup 25 empreses més grans	16%	28%	40%	48%	44%	52%	60%	60%

Taula 12: Impacte dels impostos diferits en l'estructura financera. (S1 respecte al finançament aliè a llarg termini, S2 respecte al finançament aliè a curt termini i S3 respecte al capital)

	% societats S1 > 10%				% societats S2 > 2%				% societats S3 > 15%			
	1991	1993	1995	1998	1991	1993	1995	1998	1991	1993	1995	1998
Total empreses	2%	6%	8%	14%	7%	10%	9%	15%	2%	7%	11%	18%
Grup 100 empreses més petites	1%	4%	6%	12%	9%	8%	8%	14%	2%	4%	9%	13%
Grup 25 empreses més grans	0%	4%	12%	20%	8%	20%	16%	28%	4%	20%	24%	40%

Bibliografia

- ALONSO CARRILLO, I. (1996) «Tratamiento contable del impuesto sobre beneficios. Algunos casos particulares», ICAC, Madrid.
- ASOCIACIÓN ESPAÑOLA DE CONTABILIDAD Y ADMINISTRACIÓN DE EMPRESAS, A.E.C.A. (1991) «Impuesto sobre beneficios», Serie Principios Contables, Documento nº 9, Madrid.
- DAVIDSON, S., SKELTON, L. i WEIL, L. (1977) «A controversy over the expected behaviour of deferred tax credit», *Journal of Accountancy*, abril, pp. 53-59.
- DAVIDSON, S., RASCH, F. i WEIL, L. (1984) «Behavior of the Deferred Tax Credit Account 1973-1982», *Journal of Accountancy*, octubre, pp. 138-142.
- GALLEGO ÁLVAREZ, I. i GALENDE DEL CANTO, J. (1996) «Un análisis empírico de las diferencias entre el resultado contable y el fiscal por sectores de actividad», *Actualidad Financiera*, N.º 2. Gener, segona quizenza, pp. 125-136.
- INSTITUTO DE CONTABILIDAD Y AUDITORÍA DE CUENTAS, ICAC (1991a): «Orden de 1 de julio de 1991 del Ministerio de Economía y Hacienda por la que se amplían los plazos de la disposición transitoria 4ª del Real Decreto 1643/1990, de 20 de diciembre, a las empresas del sector eléctrico» *Boletín ICAC*, Núm. 6, juliol.
- INSTITUTO DE CONTABILIDAD Y AUDITORÍA DE CUENTAS, ICAC (1991b) «Resolución de 25 de septiembre de 1991, del presidente del ICAC por la que se fijan los criterios para la contabilización

de los impuestos anticipados en relación con la provisión para pensiones y obligaciones similares» *Boletín ICAC*, Núm. 7, octubre.

INSTITUTO DE CONTABILIDAD Y AUDITORÍA DE CUENTAS, ICAC (1992) «Resolución de 30 de abril de 1992 del Instituto de Contabilidad y Auditoría de Cuentas sobre algunos aspectos de la norma de valoración dieciséis del PGC», *Boletín ICAC*, Núm. 9, abril.

INSTITUTO DE CONTABILIDAD Y AUDITORÍA DE CUENTAS, ICAC (1997) «Resolución de 9 de octubre de 1997 del Instituto de Contabilidad y Auditoría de Cuentas, que deroga la de 30 de abril de 1992, sobre algunos aspectos de la norma de valoración dieciséis del PGC», *Boletín ICAC*, Núm. 31, octubre.

INTERNATIONAL ACCOUNTING STANDARDS COMMITTEE (1996) «El impuesto de beneficios», IAS 12.

LEY 61/1978, de 27 de diciembre, por la que se aprueba la Ley del Impuesto sobre Sociedades.

LEY 43/1995, de 27 de diciembre, por la que se aprueba el nuevo Impuesto sobre Sociedades (BOE de 28-12-95).

LEY 12/1988, de 25 de mayo, sobre beneficios fiscales Sevilla-92 y Juegos Olímpicos de Barcelona (BOE de 26-5-88).

REAL DECRETO 1643/1990, de 20 de diciembre, por el que se aprueba el nuevo Plan General de Contabilidad (BOE de 27-12-90).

REAL DECRETO 437/1998, de 20 de marzo, por el que se aprueban las normas de adaptación del Plan General de Contabilidad a las empresas del sector eléctrico (BOE de 21.3.98).

Notes

- ¹ Llei 12/88, de 25 de maig, sobre mesures fiscals Sevilla-92 i Jocs Olímpics de Barcelona; Llei 3/93, de 26 de febrer, sobre mesures fiscals urgents sobre matèries tributàries, financeres i de treball.
- ² La llei 43/95 estableix un mecanisme d'ajornament del pagament d'impostos procedent dels beneficis de la venda d'immobilitzats connectats amb reinversió. A partir de l'exercici 2002 l'han substituït per una deducció directa sobre la quota íntegra.

Associació Catalana de Comptabilitat i Direcció
Edif. Col·legi d'Economistes de Catalunya
Pl.- Gal·la Plàcida 32, 4ª planta - 08006 Barcelona
Tel. 93 416 16 04 extensió 2019
info@accid.org - www.accid.org - @Associacio ACCID